

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

Uuringu pealkiri	Riikliku perelepitusteenuse tulemuslikkuse uuring	Sotsiaalkindlustusametile
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5)	või	Jah
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)		
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>		
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?		
Kas on olemas eetikakomitee otsus ¹ ?		Jah
<i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>		
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel?		Jah
<i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>		

1. Vastutava töötleja üldandmed ²	
1.1. Vastutava töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalkindlustusamet, 70001975, Paldiski mnt 80, 15092, Tallinn Kontaktisik: Kadri Kask kadri.kask@sotsiaalkindlustusamet.ee, +372 5378 1885
1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	

2. Volitatud töötleja üldandmed ³	
2.1. Volitatud töötleja nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik) <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Tartu Ülikool, 74001073, Ülikooli 18, 50090 Tartu Kontaktisik: Doris Pavlov, doris.pavlov@ut.ee, +372 501 0278
2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui	Lossi 36-303, 51003, Tartu, +372 7376141

¹ IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

² Vastutav töötleja on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleja kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötledajad.

³ Volitatud töötlejate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötledajad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleja, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleja on volitatud töötledajale andnud volituse inspektsioonile taotluse esitamiseks.

3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus?

Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.

Tartu Ülikooli ja Sotsiaalkindlustusameti vahel on sõlmitud töövõtuleping, mille lisaks on andmetöötamise leping, kus on määratletud andmete volitatud töötlejaks Tartu Ülikool.

Isikuandmete kaitse seaduse §6 kohaselt on lubatud isikuandmete töötlemine teadus- ja ajaloouringu ning riikliku statistika vajadusteks ning lõike 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil ja nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse.

Õiguslik alus Sotsiaalkindlustusametile, kui täidesaatva riigivõimu asutuse poolt poliitika kujundamise eesmärgil läbiviidava teadusuuringu tegemiseks tuleneb IKS § 6 lõige 5, VVS § 1 lõige 1 ja SKA põhimäärus § 1. Sotsiaalministeeriumi andmekaitseõiguse juht, õigusnõunik on välja toonud, et AKI-ga on kokkulepe, et IKS § 6 lg 5 laiema tõlgenduse raames saavad poliitilisi uuringuid läbi viia ka täidesaatva riigivõimu rakendusasutused (TerK, SKA jne). Seega eraldi kirjalikku õiguslikku alust või volitust riikliku perelepitusteenuse tulemuslikkuse uuringu läbiviimiseks Sotsiaalkindlustusamet ei vaja. Küll aga rõhutame, et Sotsiaalministeerium on antud uuringu raames igakülgselt kaasatud ning antud uuringu läbiviimine on olnud ka Sotsiaalministeeriumi ootus.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023 üks eesmärk oli luua toimiv perelepitussüsteem, mis võimaldab vanemate lahkumineku korral sõlmida lapse heaolust lähtuvad elukorralduse kokkulepped.

Peretoetuste, teenuste ja vanemapuhkuste rohelises raamatus märgitakse, et tuleb välja arendada ühtsetele kvaliteedinõuetele vastav lepitusteenus ning osaliselt või täielikult tagada riiklikult rahastatud teenus eelkõige nende juhtumite puhul, kus lepitus võimaldab lahendada konflikte tulemuslikumalt, kiiremalt ja väiksemate kuludega ning omab eelduslikult kõige suuremat positiivset mõju lapse heaolule.

Riikliku perelepitusteenuse seadus jõustus

	<p>01.09.2022 ning sellest ajast osutatakse perelepituse teenust, mis tähendab, et uuringu alustamise perioodiks on teenust osutatud orienteeruvalt 2 aastat. Riikliku perelepitusteenuse seaduse eelnõus on välja toodud, et Sotsiaalkindlustusametil lasub kohustus teha seaduse mõju järelhindamise lõplik analüüs, milles sätestatakse peamised mõju liigid ja hindamise kriteeriumid, mis on ka käesoleva uuringu eesmärgiks.</p>
--	--

<p>4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?</p> <p><i>Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i></p> <p>Tegemist on esmakordse uuringuga – riikliku perelepitusteenuse mõju ei ole Eestis siiani uuritud/analüüsitud. Teemaga haakuvalt on Eestis uuritud eraldielavate vanematega laste suhtluskorra kogemusi⁴, lapsevanemate vajadusi lahkuminekuprotsessi toetavatest teenustest⁵ ning kohalike omavalitsuste lastekaitsetööd ja korraldust⁶. Samuti on Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi ka SKA) poolt analüüsitud perelepitusteenuse korraldust kuue Euroopa riigi, sh Eesti võrdluses⁷, ent selle analüüsi käigus ei hinnatud teenuse mõju.</p> <p>Riiklikku perelepitusteenust on osutatud alates 2022.a 1. septembrist, mil jõustus riikliku perelepitusteenuse seadus. Seega, praeguseks hetkeks on Eestis teenust osutatud kaks aastat. Perelepitusteenuse seaduse loomisel tuvastati seaduse mõju järgnevatel valdkondadel: sotsiaalne, sh demograafiline mõju ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.⁸ Sellest tulenevalt on püstitatud käesoleva uuringu eesmärgid.</p> <p>Seisuga 30.08.2024 on perelepitusteenuse käigus toimunud 1 510 perelepitusmenetlust, millest umbes veerand (21%) on suunatud kohtu kaudu ja ülejäänud omaalgatuslikult. See näitab, et Eestis hinnatakse perelepitusteenuse olulisust ja tähtsust. Samas on lepituse tulemusel sõlmitud 412 vanemluskokkulepet ja väljastatud 690⁹ edutuse tõendit, mis peegeldab, et kuigi teenuse sihtrühma esindajad ehk lapsevanemad on nõus vabatahtlikult seda teenust kasutama, siis selle tulemusena ei jõua vanemad olulisel osal juhtudest kokkuleppele. Seega on oluline teha kindlaks, mida on võimalik teha, et riiklik perelepitusteenus täidaks veelgi täpsemalt oma eesmärgi ja teenuse tulemuseks oleks rohkem vanemate vahelisi kokkuleppeid, mis arvestaksid eelkõige laste huve. Sotsiaalkindlustusametil lasub kohustus teha seaduse mõju järelhindamise lõplik analüüs, milles sätestatakse peamised mõju liigid ja hindamise kriteeriumid.</p> <p>Seega, perelepitusteenus saab lõppeda kahte moodi, kas sõlmitakse SKA poolt kinnitatav vanemluskokkulepe või formaalselt lepitus nurjub ja väljastatakse edutuse tõend. Esineb ka olukordi, mil vanematele on ametlikult väljastatud edutuse tõend, ent praktikas on vanemad jõudnud kokkuleppele, kuid ei soovi mingil põhjusel selle kohta ametlikku tõendit. Sellest tulenevalt ei saa ainult statistiliste andmete põhjal teenuse tulemuslikkusele hinnangut anda ja oluline on välja selgitada</p>

⁴Ilves, E. (2021). Mitme koduga lapsed: kes, kus, mis on minu kodu? Suhtluskorra retoorika ja praktika. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

⁵Kunimägi, K. (2023). Lapsevanemate kogemused lahkuminekumõjust ja toetavatest teenustest. Tartu Ülikool: Pärnu kolledž.

⁶Civitta. Tänapäevase lastekaitse juhtumikorralduse, andmevahetuse ja e-teenuste analüüs. (2022).

⁷Uudeküll, R. (2020). Ekspertanalüüs perelepitusteenuse korraldusest kuue Euroopa riigi võrdluses.

⁸ Perelepitusteenuse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 25

⁹ Seisuga 30.08.2024 lõpetatud menetluste arv: 1 120.

teenuse tõeline tulemus, hinnates kvalitatiivselt teenuse mõju lastele ja lapsevanematele peale teenuseosutamist, aga ka hilisemas faasis, nt poole või aasta pärast. Uuringu käigus hinnatakse, millist mõju avaldab lapse kaasamine perelepitusteenuse tulemusele, kui võrd arvestatakse protsessis ja kokkulepetes päriselt lapse arvamust, kuidas selgitatakse välja, et kokkulepitu ei oleks lapse huvidega vastuolus (riikliku perelepitusteenuse seadus § 12 lg 3 tähenduses) ning kuidas laps ennast selles protsessis tunneb.

Teine oluline mõjuhindang on sidusgruppidele, sh kohtusüsteemile, kas teenuse algatamise tulemusena on vähenenud kohtumenetlused perekonnaõiguslikes vaidlustes ja seeläbi ka kohtukoormus, aga ka kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajate koormus sellist tüüpi vaidlustega tegelemisel.

Kuna siiani ei ole uuritud riikliku perelepitusteenuse mõju ja puudub ülevaade, kuidas on täidetud perelepitusteenuse eesmärk, kas perelepitusteenuse osutamine on tagatud regiooniti ühtsetel alustel ja kvaliteedinõuetel ning kui palju varieerub lapse kaasamine protsessi, on tegemist märgilise tähtsusega uuringuga, mille tulemuseks on ettepanekud riikliku perelepitusteenuse parendamiseks ja arendustegevusteks.

Riikliku perelepitusteenistuse tulemuslikkuse uuringu eesmärgiks on:

1. uurida perelepitusteenuse mõju teenuse sihtrühmale (lastele ja lapsevanematele);
2. uurida perelepitussüsteemi mõju riigile ning sidusgruppidele (kohalikud omavalitsused, kohtud).

Ühtlasi soovitakse planeeritava uuringuga saada täiendavaid soovitusi ja ettepanekuid riikliku perelepitusteenuse parendamiseks ja arendustegevusteks.

Lähtuvalt uuringu tellija lähteülesandest on uuringu eesmärgi täitmiseks püstitatud **järgmised uurimisküsimused**, millele uuringu koostamise käigus põhitähelepanu pööratakse:

1. Milline on laste ja lapsevanemate arvamus ja kogemus riikliku perelepitussüsteemiga?
2. Milline on perelepitusteenuse mõju lapsevanematele ja lastele?
3. Kuidas toimib lapse kaasamise protsess?
4. Milline on perelepitussüsteemi tasuvus riigile ja teenuse mõju olulistele sidusgruppidele?
5. Milline on perelepitussüsteemi koordinatsioon ja toimimine?
6. Arendusettepanekud lähtuvalt perelepitusteenuse kitsaskohtadest
7. Teiste riikide kogemuste ja praktikate analüüs

Seega, on võimalik uuringu käigus tehtavad tegevused jaotada neljaks põhirühmaks:

- uuringu peamistelt sihtrühmadelt (lapsed ja lapsevanemad, eksperdid ja spetsialistid, kohtute esindajad ja kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajad) info kogumine;
- Eesti riikliku perelepitusteenuse korralduse detailsem analüüsimine;
- riikliku perelepitusteenuse osutamise rahvusvaheliste praktikate võrdlus;
- kogutud andmete analüüsimine ja nende põhjal ettepanekute tegemine teenuse parendamiseks ja arendustegevusteks.

Uuringu tulemused on sisendiks edasiste tegevuste planeerimisel ning välja toodud kitsaskohtade kõrvaldamiseks.

5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.

Uuring käsitleb tundlikku ja emotsionaalselt rasket teemat (vanemate lahkuminekust tulenevad vaidlused lapse elukorralduslikes küsimustes). Uuringu läbiviimisel tuleb kindlasti arvestada, et intervjuude käigus võivad intervjueeritavad kirjeldada tundlikke asjaolusid kõnealuste menetluste kohta. Ühtlasi on uuringusse kaasatud haavatav sihtrühm (alaealised lapsed). Just seepärast oli selle uuringu läbiviimiseks vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

Peame selle uuringu käigus teenuse sihtrühma (lapsevanemad ja lapsed) intervjueerimist väga oluliseks, ent vajalikud on ka juhtumeid menetlenud spetsialistide ja teiste ekspertide hinnangud, sest oluline on saada perelepitusteenuse menetlusprotsessist terviklik ülevaade ning spetsialistide hinnang perelepitusteenuse osutamisele (lepitajate ettevalmistus, lepitajate toetamine jms), kogu teenuse protsessile alates teenuse taotlemisest kuni lõpptulemuseni ja teenuse koordineerimisele on väga väärtuslik, võimaldades edaspidi parendada lepitajate tööd ja SKA poolset teenuse koordineerimist sama sihtrühma abistamisel.

6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.

Uuringu läbiviimise ja selleks konkreetsete vanemluskokkulepete ja edutuse tõendite analüüsimise vajadus on suur, sest uuringu eesmärk on hinnata teenuse mõju teenuse kasutajatele (lapsevanemad ja lapsed). Kuna siiani ei ole uuritud riikliku perelepitusteenuse mõju ja puudub ülevaade, kuidas on täidetud perelepitusteenuse eesmärk, kas perelepitusteenuse osutamine on tagatud regiooni ühtsetel alustel ja kvaliteedinõuetel ning kui palju varieerub lapse kaasamine protsessi, on tegemist märgilise tähtsusega uuringuga, mille tulemuseks on ettepanekud riikliku perelepitusteenuse parendamiseks ja arendustegevusteks. Perelepitusteenuse seaduse loomisel tuvastati seaduse mõju järgnevatele valdkondadele: sotsiaalne, sh demograafiline mõju ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.¹⁰ Sellest tulenevalt on püstitatud käesoleva uuringu eesmärgid.

7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.

Üheks dokumendianalüüsi osaks on vanemluskokkulepete, edutuse tõendite ja laste kaasamise protokollide analüüs, milles on muuhulgas esitatud täpsemat infot laste elukorralduse kohta. Juhtumite olemusest (juhtumites on seotud lapsevanemad ja lapsed, mille tõttu ei saa ühte teisest eraldada) ja uurimisküsimustest (kuidas toimib lapse kaasamine perelepitusprotsessi, milline on olnud teenuse mõju erinevate karakteristikutega (nt kohtu kaudu suunatud lapsevanemad/pered, vabatahtlikult teenuse valinud lapsevanemad/pered, erinevates Eesti piirkondades, eesti ja vene emakeelega, erineval ajal teenust kasutanud jne) juhtumites osalenutele) tulenevalt on uurimiserühmal vajadus saada ligipääs vanemluskokkulepetes, edutuse tõendites ja laste kaasamise protokollides esitatud isikustatud andmetele, mida analüüsis ei kasutata, sest uuringu tulemused esitatakse üldistatud kujul. Saamaks võimalikult terviklikku ülevaadet laste kaasamisest protsessi ja juhtumite menetlemise praktikatest Eestis, kaasatakse dokumendianalüüsi juhuvaliku alusel vähemalt kolmandik menetletud juhtumite kokkulepetest (412) ja edutuse tõenditest (690). Sellisest hulgast dokumentidest käsitsi isikuandmete eemaldamine nõuaks suurt hulka inimressurssi, mida Tellijal pakkuda ei ole. Ligipääsu dokumendianalüüsi aluseks olevatele andmetele, sh isikustatud andmetele ei anta tervele uurimiserühmale, vaid ainult vastutavale uurijale ja kahele dokumendianalüüsi läbi viivale uurimiserühma liikmele. Juhtumite/menetluste kokkuvõtted esitatakse Tellija poolt krüpteeritud kujul vastutavale uurijale Doris Pavlovile, kes saadatud info dekrüpteerib ja laeb saadud dokumendid Tartu Ülikooli turvatud serveris olevasse keskkonda eraldi kausta, millele on ligipääs vaid eelnevalt nimetatud isikutel. Dokumendianalüüsi käigus toimub koostatud dokumentidele sisulise hinnangu andmine, mitte isikuandmete

¹⁰ Perelepitusteenuse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 25

töötlemine. Kuna isikuandmete käsitsi eemaldamine nendest dokumentidest tooks kaasa ebaproportsionaalselt suure ajakulu, siis kaudselt puutub Tartu Ülikool isikuandmetega kokku ka selles uuringu etapis, ent nendes dokumentides olevaid isikuandmeid uuringu käigus ei töödelda.

Intervjueeritava nõusolekul intervjuu salvestatakse ning vajadusel salvestis transkribeeritakse intervjueeriija poolt. Intervjuu kuulub transkribeerimisele juhul kui intervjuu käigus kogutud info on vaja analüüsi tegemiseks anda edasi mõnele teisele uurimisrühma liikmele kui intervjueeriija ise. Transkriptsioon antakse edasi anonümiseeritult, vältimaks isikuandmete jõudmist laiemale hulgatele inimestele. Intervjuude salvestused ja vajadusel transkriptsioonid säilitatakse kuni uuringu aruande üleandmiseni iga intervjueeriija (4 intervjueeriijat) Tartu Ülikooli turvatud serveris olevas keskkonnas inimese enda töökaustas. Intervjuude transkriptsioonidest eemaldatakse nimed ja muud tunnused, mis võimaldavad intervjueeritut tuvastada, ning tulemusi esitatakse üldistatult kujul. Juhul, kui intervjueeritav selleks nõusolekut ei anna, intervjuud ei salvestata ning ei transkribeerita. Salvestused transkribeeritakse vajadusel hiljemalt 2025. a alguses. Tagatud on analüüsis kasutatavate andmete turvalisus. Andmed asuvad Tartu Ülikooli turvatud serveris olevas keskkonnas kaustas, millele on ligipääs üksnes uurimisrühma liikmetel. Kõik uuringu käigus kogutavad andmed on konfidentsiaalsed, st neid ei jagata ilma eelneva nõusolekuta kolmandate isikutega ning uuringuaruandes kajastatakse andmeid nii, et need ei võimalda ei otseselt ega kaudselt isiku tuvastamist. Andmete volitatud töötleja on Tartu Ülikool. Intervjuude salvestised ning juhtumite/menetluste kokkuvõtted kustutatakse hiljemalt 10 tööpäeva pärast töö üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamist ehk juunis 2025, mida kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.

Uuringu läbiviimise käigus tuleb arvestada, et intervjueeritavatel võib olla mõtteid ning emotsioone menetluse või menetluses käsitletava lahkuminekute suhtes, mis võivad vastajas tekitada stressi. Uurimisrühma liikmed arvestavad, et tegemist on tundliku ja stressi tekitava teemaga, mille meenutamine võib esile tuua negatiivseid emotsioone, eriti lastes. Sellest tulenevalt võib tekkida olukord, mil lapsevanemad kaitsevad last ja ei soovi lapse intervjueerimiseks luba anda. Kuna uuringusse kaasatakse inimesi vabatahtlikkuse alusel, siis võivad uuringusse kaasatud menetlused ja sellest tulenevalt intervjuude tulemused olla rohkem positiivselt kallutatud, sest inimesed, kes kogesid menetluse käigus negatiivseid emotsioone ei ole nõus uuringus osalema. Neile lapsevanematele, kes nõustuvad enda lapse uuringus osalemisega saadab uurimisrühm ette juhised, mida enne intervjuu toimumist lapsele selgitada.

Uuringu tegemisel järgitakse teaduseetika põhimõtteid (intervjueeritava väärikuse tagamine, informeeritud nõusolek, andmete turvalisus, konfidentsiaalsus jm). Uuringusse intervjueeritavana kaasamise eeltingimuseks on iga kaasatava inimese informeeritud nõusolek, mis sisaldab arusaamist uuringu eesmärgist, võimalikest uuringust tulenevatest kasudest ja kahjudest sellele inimesele ning teadlikkust enda õigusest uuringus osalemisest loobuda. Intervjueeriijad arvestavad sihtrühma omapäradega. Intervjueeritavale selgitatakse, et ta ei pea vastama küsimustele, mis on tema jaoks liiga stressi tekitavad, ning samuti on neil võimalik igal ajal intervjuu katkestada.

Olulisel kohal on uuringus ka intervjueeritavate inimväärikas kohtlemine ja mugava keskkonna tagamine. Oleme teadlikud, et nii tundlikul teemal intervjuudes osalemine võib põhjustada intervjueeritavale stressi ja/või ebamugavust, sundides teda võimalikke ebameeldivaid sündmusi uuesti meelde tuletama, mistõttu peab intervjueeriija olema oskuslik haavatavate sihtrühmade intervjueeriija. Eriti tõsiselt suhtume uuringu käigus laste intervjueerimisse. Tegemist on lapse jaoks tundliku ning suure tõenäosusega stressitekitava teemaga, seega tuleb intervjueerimisel kasutada võimalikult säästvat lähenemist, laste intervjueerimiseks sobivaid meetodeid, nagu erinevad projektiivmeetodid või loovmeetod, ning stressi maandamise tehnikaid. Intervjuud viiakse läbi lapse jaoks turvalises asukohas, mille leidmiseks peame nõu lapsevanemaga. Uurimisrühma liikmed Judit Strömpl, Sabina Trankmann ja Helen Urmann valdavad tundlike sihtrühmade intervjueerimiseks vajalikke tehnikaid. ÜRO lapse õiguste konventsiooni üks neljast

üldpõhimõttest sätestab, et last puudutavates küsimustes tuleb tema arvamus ära kuulata ja arvesse võtta.¹¹ Samas arvestab uurimisrühm ka sellega, et lastele intervjuerimisega tekitatav võimalik kahju võib olla suurem kui intervjuerimisest saadav kasu.

Enne intervjuu toimumist tutvustame uuritavale uuringu eesmärki, intervjuu kulgu ja eetilisi aspekte (sh uuritava anonüümsus, võimalus loobuda küsimustele vastamisest, katkestada intervjuu jms). Intervjuu salvestatakse uuritavate nõusolekul helifailina ja vajadusel transkribeeritakse. Kui intervjueritav ei nõustu vestluse salvestamisega, teeb uurija intervjuu ajal ja vahetult pärast intervjuu toimumist vestlusest kokkuvõtte. Transkriptsioonid ja kokkuvõtted anonümiseerime, st võtame välja kõik uuritavate isikutele viitavad osised.

Personaliseeritud küsitluslinkide kasutamine veebiküsitluses tagab selle, et meeldetuletusi ei saadeta juba küsimustikule vastanud inimestele. See tähendab, et inimesed ei pea sama küsimustiku ja teemaga mitu korda tegelema ehk seeläbi ei suurendata andmesubjekti kohustuste mahtu. Veebiküsimustiku korraldust on täpsemalt kirjeldatud selle loa taotluse punktides 8 ja 9.

8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?

Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis¹² asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Vanemluskokkulepped, edutuse tõendid ja laste kaasamise protokollid esitatakse Tellija poolt krüpteeritud kujul RIA DigiDoc süsteemi abil vastutavale uurijale Doris Pavloville, kes saadatud info dekrüpteerib. Tagatud on analüüsis kasutatavate andmete turvalisus. Andmed asuvad Tartu Ülikooli serveris olevas keskkonnas kaustas (Microsoft OneDrive), millele on ligipääs üksnes uurimisrühma valitud liikmetel (vt palun punkti 7 esimese lõigu viimane lause). Kõik uuringu käigus kogutavad andmed on konfidentsiaalsed, st neid ei jagata ilma eelneva nõusolekuta kolmandate isikutega ning uuringuaruandes kajastatakse andmeid nii, et need ei võimalda ei otseselt ega kaudselt isiku tuvastamist. Tartu Ülikooli server asub Euroopa Liidu liikmesriigis, millel on piisav andmekaitse tase, suutmaks tagada uuringus käsitletud isikuandmete turvalisuse. Intervjuude salvestised ning vanemluskokkulepped, edutuse tõendid ja laste kaasamise protokollid kustutatakse hiljemalt 10 tööpäeva pärast töö üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamist ehk hiljemalt juunis 2025, mida kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.

Süsteem, mida veebiküsitluse läbiviimisel kasutame (LimeSurvey) asub elektroonselt parooliga turvatud andmete volitatud töötleja ehk Tartu Ülikooli serveris ja ei seo ühtegi e-posti aadressi vastustega ehk e-posti aadressid vastustes ei kajastu. Meie poolt kasutatavas peamises küsitlussüsteemis (LimeSurveys) on võimalik tunnuscodeidega küsitluste puhul küsimustiku seadete alt määratleda, et tegemist on anonüümse küsitlusega. Tunnuskoodidega juurdepääsetavate ehk unikaalsete küsitluslinkidega küsimustike puhul ei hoita kontaktandmeid koos vastustega, vaid need on eraldi andmebaasis. See tähendab, et kohe algusest peale puudub küsitlussüsteemis seos vastuste ja vastajate kontaktandmete vahel. Andmeid hoiustame samuti elektroonselt parooliga turvatud Tartu Ülikooli serveris. Juurdepääs toorandmetele on ainult uurimisrühmal (kuni 3 inimest) ja andmete kaitse eest vastutab projektijuht. Uuringu kavandamisel ja läbiviimisel lähtume kehtivatest teaduseetika põhimõtetest. Andmete analüüsimisel tagab uurimisrühm, et vastused ei oleks ühegi isikuga seotud, vastuseid töödeldakse vaid isikustamata kujul ja esitatakse analüüsis

¹¹ Laste ja noorte õigused ja kohustused. Õiguskantsler, <https://www.oiguskantsler.ee/et/laste-ja-noorte-õigused-ja-kohustused>

¹² Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

üldiste (koond)ülevaadetena. Sotsiaalkindlustusametile annab Tartu Ülikool lepingu lõppemisel üle uuringu tulemi ehk uuringuaruande ja anonümiseeritud küsitlustulemused. Veebiküsimustikuga seotud isikuandmed kustutatakse Tartu Ülikooli poolt hiljemalt nädal pärast veebiküsitluse lõppu ehk hiljemalt aprillis 2025. Seda kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.

9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.

Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.

Uuringu sihtrühmadeks on:

1. lapsevanemad (kuni 20 intervjuud):
 - vanemluskokkuleppe sõlminud (10 intervjuud),
 - perelepitusteenuse edutuse tõendiga lõpetanud (10 intervjuud)
2. lapsed (10 intervjuud)
3. perelepitajad (10 intervjuud):
 - erinevatest Eesti piirkondadest (nt Tallinn, Tartu, Pärnu, Harjumaa, Paide, Rakvere, Kuressaare, Haapsalu, Valga, Viljandi, Võrumaa/Põlvamaa, Ida-Virumaa (Narva, Jõhvi))
4. eksperdid (12 intervjuud) – nt Sotsiaalkindlustusameti, Lastekaitse Liidu, Eesti Lepitajate ühingu, Lepituse Instituut MTÜ, Eesti Pereteraapia ühingu esindajad; kohtunikud, kes on menetlenud viimase 3 aasta jooksul perekonnaõiguslikke vaidlusi; kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajad.
5. poliitikakujundajad (3 intervjuud) – nt Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna töötajad
6. teiste riikide perelepitajad ja poliitikakujundajad (kirjalikud intervjuud; vajadusel virtuaalsed intervjuud)

Selline intervjuude maht on käesoleva uuringu jaoks optimaalne, kuna intervjuude kaudu kogume kvalitatiiivset mitte kvantitatiivset infot. See tähendab, et intervjuude arv iga sihtrühma kohta ei ole niivõrd oluline kui on see, kui võrd erinevaid inimesi õnnestub intervjuuerida ning kui palju infot ühelt intervjueeritavalt saada. Info küllastumise punkti (ehk järgmise intervjuu läbiviimisel ei lisandu enam uut ja kasulikku infot) saavutamisel viime vastavalt vajadusele läbi vähem intervjuusid.

Uuringu käigus intervjueeritavate laste leidmisel planeerime kasutada lastevanemate abi, st intervjuuerida lapsi, kelle vanemad samuti uuringus osalevad ning on selleks loa andnud. Intervjueeritavate laste valim on paratamatult kallutatud, kuna 1. väga noorte laste intervjuerimine ei ole otstarbekas, kuna neilt saab väga vähe infot ning see info on väga ebatäpne (emotsioonidest mõjutatud) ning 2. tõenäoliselt ei anna luba lapse intervjuerimiseks need lapsevanemad, kelle lapse jaoks oli vanemate lahkumineku või lahkuminekuga kavatsus traumaatiline, seetõttu on laste intervjuude tulemused ilmselt keskmisest positiivsemad. Uurimisrühm arvestab selle võimaliku kallutatusega intervjuutulemuste analüüsil.

Eesmärk on valida individuaalintervjuude aluseks võimalikult erinevate karakteristikutega juhtumeid/menetlusi (nt kohtu kaudu suunatud lapsevanemad/pered, vabatahtlikult teenuse valinud lapsevanemad/pered, erinevates Eesti piirkondades, eesti ja vene emakeelega, erineval ajal teenust kasutanud jne). Menetluste valikut mõjutab see, millised lapsevanemad on nõus intervjuu andma ja nõustuvad, et ka nende lapsi intervjueeritakse. Uurimisrühma esimene valik on intervjuuerida

neid menetlusosalisi, kus lapsevanemad annavad nõusoleku ka laste uuringusse kaasamisele ehk siis esmane valik on intervjuuerida terveid peresid. Kui see ei ole võimalik, siis planeeritakse intervjuuerida osapooli erinevatest menetlustest. Lapsevanemate hulk, keda planeeritakse kutsuda intervjuudesse on kuni 500 inimest. Tegemist on ülekattega valimiga arvestades asjaolu, et mitmed inimesed pole huvitatud uuringu osalemisest, lisaks on vaja saada lapsevanemate nõusolek ka laste uuringu osalemiseks. Sellest tulenevalt on vaja arvestada, et kui lapsevanemad ise nõustuvadki uuringu osalemisega, siis ei pruugi nad nõustuda enda laste uuringu osalemisega ja seetõttu on vaja võtta ühendust teiste lapsevanematega, küsimaks muuhulgas nende nõusolekut nende laste uuringu osalemise kohta. Ühtlasi on lapsevanemate hulga määramisel arvestatud siinkohal, et intervjuudesse kutsutud vanemaid peab olema võimalik eristada selle lõigu alguses kirjeldatud karakteristikute alusel.

30.08.2024 seisuga on toimunud 1 510 riiklikku perelepitusmenetlust, mis tähendab, et riikliku perelepitusteenusega on seotud olnud ligikaudu 3 000 lapsevanemat. Kuna tegemist on suure hulga inimestega, keda kõiki ei ole uuringu käigus võimalik intervjuerida, ent asjakohane on saada teenuse parendamiseks tagasisidet võimalikult paljudelt teenuse kasutajatelt, siis oleme planeerinud kutsuda lapsevanemaid täiendavalt osalema veebiküsitluses, mis võimaldab lühikese aja jooksul koguda sisendit paljudelt inimestelt – see vähendab kvalitatiivse lähenemisega seostatud riske (nt ajakulu uuritava jaoks, uuringu osalemiseks uurija ja uuritava vahelise ühisaja leidmise raskused, uuritava soov anonüümseks jääda jm). Veebiküsitluses osalevate lapsevanemate hulk on ligikaudu 2 500 inimest. See tähendab, et kõikidest riikliku perelepitusteenusega seotud olnud lapsevanemate koguhulgast on maha arvatud need lapsevanemad, kes kutsutakse osalema individuaalintervjuudes. Veebiküsitluses ei kaasata neid lapsevanemaid, kes kutsutakse osalema individuaalintervjuudes. Veebiküsitluses osalemise eesmärgil planeerime töödelda lapsevanemate isikuandmetest nende e-posti aadresse. Neid e-posti aadresse säilitame kuni veebiküsitluse lõppemiseni, seejärel need andmed kustutame. Veebiküsitluse läbiviimiseks planeerime 2-4 nädalat, sõltuvalt vastamisaktiivsusest. Juhul kui vastamisaktiivsus on veebiküsitluse algusest kahe nädala möödudes madal (kuni 10% kõikidest kontaktitavatest), siis pikendame vastamise aega kahe nädala võrra. Juhul kui vastamisaktiivsus on kõrgem, siis planeerime veebiküsitluseks kuni 3 nädalat. Selle aja jooksul saadame küsitluses osalejatele kutse ja kuni 3 meeldetuletust. Tunnuskoodidega küsitluslingi kasulikuks küljeks on see, et meeldetuletused saadetakse vaid neile, kes ei ole küsitluses osalenud. See vähendab teiste inimeste küsitluses osalemise koormust. Veebiküsitlusega püüame saavutada vähemalt 30% kontaktitavatest lapsevanematest, mis tagab piisava vastajate hulga, kelle hinnangute põhjal uuringu lõppjärelusi välja töötada.

Lapsevanemate isikuandmed esitatakse uuringu Tellija poolt krüpteeritud kujul vastutavale uurijale Doris Pavloville, kes saadetakse info dekrüpteerib.

9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.

Kuna uuringus on kaasatud juhtumid perioodist 01.09.2022- 2024. a lõpp (sõltub sellest, milline on kõige viimane kuupäev, mille seisuga on menetlused lõpetatud), siis töödeldakse ka isikuandmeid samast perioodist.

9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.

Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).

Isikuandmetest töötleme uuringu käigus (intervjuudese kutsumiseks ja läbiviimiseks) lapsevanemate ja laste ees- ja perekonnanimesid, lapsevanemate e-posti aadresse ja telefoninumbreid, elukohta kohaliku omavalitsuse täpsusega, teenuse kasutamise aega, teenuse osutamise keelt, teenusele sattumise põhjust (vabatahtlik vs kohtu poolt suunatud). Enne kui hakkame lapsevanemaid intervjuudesse kutsuma teavitame neid avalikult erinevate kanalite kaudu. Veebiuuringusse kutsumise eesmärgil planeerime töödelda ilma nõusolekuta umbes 3 000

andmesubjekti (lapsevanemad) andmeid (e-posti aadressid), olles võimalikke andmesubjekte eelnevalt avalikult erinevate kanalite kaudu teavitanud. Uuringus kasutatakse uuringu Tellija ehk Sotsiaalkindlustusameti lapsevanemate kontaktandmeid, mis on koondatud SKAIS2 ja STAR1, STAR2 töökeskkonda ja kust uuringu Tellija teeb väljavõtte.

Vanemluskokkulepetest, edutuse tõenditest ja laste kaasamise protokollidest saadud lapse/laste isikukoodid või sünnikuupäevad, lapsevanemate isikukoodid või sünnikuupäevad, vanemate elukoht Rahvastikuregistri järgi ja vanemate tegelik elukoht, lapse/laste elukoht Rahvastikuregistri järgi ja tegelik elukoht. Nendes dokumentides esitatud isikuandmeid me otseselt ei töötle, aga kuna isikuandmete käsitsi eemaldamine tooks kaasa ebaproportsionaalselt suure ajakulu, siis kaudselt puutume isikuandmetega kokku ka selles uuringu etapis.

Lisaks töötleme uuringus erinevate ametiasutuste avalikult kättesaadavaid andmeid (eelkõige e-posti aadressid), vajadusel kasutame ka telefoninumbreid intervjuusse kutsumiseks ja/või intervjuu läbiviimiseks.

9.3. Loetlege isikuandmete allikad.

Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.

Menetlustega seotud lepitajate ja ekspertide kontaktandmed saame uuringu tellijalt ja avalikest andmebaasidest, sest tegemist on avalikult kättesaadava infoga. Selleks, et saada andmesubjekti nõusolekuta ligipääs lapsevanemate kontaktandmetele, mis on esitatud STAR2 töökeskkonda väljavõttes, vanemluskokkulepetes ja edutuse tõendites ja millele ligipääs toimub uuringu tellija ehk Sotsiaalkindlustusameti kaudu, samuti lapsevanematega ja lastega intervjuude läbiviimiseks, taotlesime enne Andmekaitse Inspeksiooni loa taotlemist inimuuringute eetika komitee loa. Lisaks inimuuringute eetika komitee loale, taotlemegi isikuandmete töötlemiseks luba ka Andmekaitse Inspeksioonilt. Intervjuudesse kutsutakse isikuid e-kirja või telefoni teel ja piisavalt pika etteteatamisega. Peame oluliseks valmisolekut uuritavatele nende võimalustest ja valmisolekust tulenevalt kogemuste jagamiseks sobiv keskkond luua. Selle tõttu peame ka oluliseks intervjuude läbiviimisel võimaldada nii näost-näkku kui ka kaugtööformaadis intervjuusid (videokõned Teams või Zoomi keskkonnas, vajadusel ka telefonitsi). Veebiintervjuu puhul salvestatakse intervjuueeritava nõusolek suulises vormis. Näost-näkku intervjuu puhul palutakse intervjuueeritaval allkirjastada nõusoleku leht. Allkirjastatud nõusoleku lehti hoitakse Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus lukustatavas kapis kuni töö üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamiseni ehk juunini 2025. Pärast seda nõusoleku lehed hävitatakse. Intervjuu läbiviimise koha lõpliku valiku jätame intervjuueeritavale, v. a lapsed, kelle puhul intervjuu toimub vastavalt lapsevanematega kokku lepitud kohas.

9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?

Kuna andmekogu vastutav töötleja on uuringu Tellija, siis ta on teadlik uuringu käigus töödeldavate isikuandmete hulgast ja koosseisust. Selleks, et kõik uuringu käigus toimuv oleks reeglitepärane taotlemegi isikuandmetele ligipääsuks ja nende töötlemiseks Andmekaitse Inspeksiooni luba.

10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)?

Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.

Andmeid ei pseudonümiseerita, kuna selleks, et viia ühe juhtumi/menetluse teemal läbi intervjuud mitme inimesega (lapsevanemad, lapsed), peab juhtum olema tuvastatav. Kogutud andmed anonümiseeritakse ja esitatakse uuringuaruandes üldistatud kujul. Andmed anonümiseeritakse volitatud töötleja ehk Tartu Ülikooli poolt. Andmete anonümiseerimine toimub dokumendianalüüsi läbiviimise käigus ja juhul kui on vaja esitada intervjuu transkriptsioon. Intervjuu kuulub transkribeerimisele, kui intervjuu käigus kogutud info on vaja analüüsi tegemiseks anda edasi

<p>mõnele teisele uurimisrühma liikmele kui intervjuerija ise. Transkriptsioon antakse edasi anonümiseeritult, vältimaks isikuandmete jõudmist laiemale hulgale inimestele.</p>
<p>10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.</p>
<p>10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid. Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.</p>
<p>10.3. Tooge välja pseudonümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus. Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg. <i>Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.</i></p> <p>Intervjuude salvestised ning vanemluskokkulepped, edutuse tõendid ja laste kaasamise protokollid, samuti veebiküsimustikuga seotud isikuandmed kustutatakse hiljemalt 10 tööpäeva pärast töö üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamist ehk juunis 2025, mida kinnitatakse eraldi aktil andmekogude hävitamise kohta.</p>

<p>11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest? <i>Jah/ei</i></p>	<p>Alljärgnevalt oleme kirjeldanud, mille alusel töötleb Sotsiaalkindlustusamet lapsevanemate isikuandmeid uuringus osalemisse kutsumiseks ja dokumendianalüüsi läbiviimiseks ilma nende nõusolekuta. Edasine uuringus osalemine sõltub juba nõusolekust või mitte nõustumisest, mille kohta küsime suulise või kirjaliku kinnituse.</p>
<p>11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage¹³</p>	<p>Andmesubjektilt nõusoleku küsimine uuringus osalemisse kutsumiseks ei ole võimalik/põhjendatud:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. andmete töötlemine ei kahjusta andmesubjekti huve ega õigusi (IKS § 6 lg 3 p 3), sest väljund on teaduslik üldistus ja isikuandmete töötlemise eesmärk on vaid uuringusse kutsumine; 2. andmetöötlemise eesmärke oleks ebamõistlikult raske saavutada (IKS § 6 lg 3 p 1) – kuna vaadeldava aja jooksul on teenuse kasutajaid olnud mitmeid tuhandeid, siis nende kõigi käest loa küsimine on seotud väga suure ajakuluga ja loa küsimine ise toob kaasa isikuandmete töötlemise ilma isiku nõusolekuta. Isikuandmete töötlemine lapsevanemate uuringusse kutsumiseks tähendab perelepitusteenusel osalenud isikute andmete pärimist Sotsiaalkindlustusameti andmebaasist. Kuna isikutelt selleks toiminguks loa küsimine eeldaks nii või teisiti kõigepealt nende andmete pärimist andmebaasist, ei ole loa küsimine enne

¹³ Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmine on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

andmete pärimist võimalik.

Kui proovida leida teenuse kasutajaid alternatiivse lahendusena lumepalli meetodil, siis sellega ei suudeta tagada erinevate karakteristikutega teenuse kasutajate kättesaamine (kokkuleppele jõudnud vs edutuse tõendiga lõpetanud; erineval ajal ja erinevates Eesti piirkondades teenust kasutanud jne);

3. kuna siiani ei ole uuritud riikliku perelepitusteenuse mõju ja puudub ülevaade, kuidas on täidetud perelepitusteenuse eesmärk ja kas see vastab teenuse kasutajate vajadustele, kas perelepitusteenuse osutamine on tagatud regiooniti ühtsetel alustel ja kvaliteedinõuetel ning kui palju varieerub lapse kaasamine protsessi, on tegemist märgilise tähtsusega uuringuga, mille tulemuseks on ettepanekud riikliku perelepitusteenuse parendamiseks ja arendustegevusteks. Perelepitusteenuse seaduse loomisel tuvastati seaduse mõju järgnevatele valdkondadele: sotsiaalne, sh demograafiline mõju ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele¹⁴ (IKS § 6 lg 3 p 2).

Andmesubjektilt nõusoleku küsimine dokumendianalüüsi läbiviimiseks ei ole võimalik/põhjendatud:

nõusoleku mittesaamine osa isikute poolt vähendab üldistuste valiidsust (IKS § 6 lg 3 p 1 ja p 3);

Kui proovida leida teenuse kasutajaid alternatiivse lahendusena lumepalli meetodil, siis sellega ei suudeta tagada erinevate karakteristikutega teenuse kasutajate kättesaamine (kokkuleppele jõudnud vs edutuse tõendiga lõpetanud; erineval ajal ja erinevates Eesti piirkondades teenust kasutanud jne);

Lapsevanemate isikuandmete töötlemise eesmärk on nende ja nende laste uuringusse kutsumine ja dokumendianalüüsi läbiviimine. Hiljemalt 10 tööpäeva pärast uuringu lõppemist (tööde üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamist) ehk juunis 2025 toimub isikuandmete hävitamine/kustutamine. Veebiküsimustiku kaaskirjas, aga ka intervjuu alguses teavitatakse küsitluses osalejat, kust ja millisel õiguslikul alusel on tema (isiku)andmed saadud, selgitatakse uuringu läbiviimisega

¹⁴ Perelepitusteenuse seaduse eelnõu seletuskiri, lk 25

	<p>seonduvat ja tulemuste kasutamist. Veel selgitatakse, et uuringu läbiviimiseks on saanud AKI teadusuuringu läbiviimise luba ja Tartu Ülikooli inimuuringute eetika komitee luba ning uuringu tellijaks on Sotsiaalkindlustusamet kui valdkonna teenuste osutamise eest vastutaja.</p> <p>Järgitakse IKÜM-i artikli 89 lõikes 1 sätestatud kaitsemeetmeid – isikuandmeid ei säilitata kauem kui uuringu eesmärkide saavutamiseks vajalik ning vastuste andmeid töödeldakse selliselt, et andmesubjektid ei ole tuvastatavad. Andmesubjekti teavitatakse uuringu läbiviimiseks kontakti võtmisel (telefonis, e-mailis) tema kontaktandmete päritolust, uuringu tellijast ja vastamise vabatahtlikkusest. Selgitatakse ka õiguslikku alust (näiteks, et uuring on saanud vastava teadusuuringu taotluse alusel Andmekaitse inspeksiooni loa selleks vajalike isikuandmete saamiseks Sotsiaalkindlustusametist ja nende andmete töötlemiseks jms).</p> <p>Üldine uuringust teavitamine toimub Sotsiaalkindlustusameti ja Johan Skytte poliitikauuringute instituudi veebilehel/sotsiaalmeedias, millele samuti uuringus osalejate tähelepanu juhitakse. Üldine teavitamine toimub enne küsitlemise ja andmetöötamise algust. Sarnaselt veebiküsimustiku kaaskirjaga ja intervjuu algustekstiga, tuuakse üldises uuringust teavitamise postituses välja, kust ja millisel õiguslikul alusel andmesubjektide (isiku)andmed kogutakse, selgitatakse uuringu läbiviimisega seonduvat ja tulemuste kasutamist ja esitatakse uuringu andmekaitsetingimused.</p>
<p>11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.</p>	
<p>11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused¹⁵?</p>	<p>Tartu Ülikooli üldised andmekaitsetingimused on leitavad ülikooli veebilehelt: https://ut.ee/et/sisu/andmekaitsetingimused. Käesoleva uuringu andmekaitsetingimused on lisatud selle taotluse juurde. Andmekaitsetingimusi tutvustatakse intervjuueeritavale suuliselt intervjuu käigus ja lisatakse veebiküsitluse juurde.</p>

¹⁵ IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse¹⁶ <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	<i>Ei</i>
12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.	
12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?	

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

(allkirjastaja ees- ja perenimi)¹⁷

(allkiri ja kuupäev)

Taotluse lisad¹⁸:

Lisa 1: <i>Seaduse alusel loodud valdkonnapõhise eetikakomitee seisukoht (juhul, kui on olemas)</i>	JAH
Lisa 2: <i>Hankeleping ja/või tehniline kirjeldus</i>	JAH
Lisa 3: <i>Nõusoleku võtmise vorm või selle kavand</i>	JAH
Lisa 4: <i>Küsimustik või selle kavand</i>	JAH

¹⁶ Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

¹⁷ Taotluse saab allkirjastada vaid isik, kellel on vastava asutuse/ettevõtte esindusõigus või teda on volitatud taotlust esitama. Kui allkirjastaja on volitatud taotlust esitama, siis esitada volitust tõendav dokument (volikirj, leping vms).

¹⁸ Kui nimetatud lisad ei ole, siis palume need kustutada.